

וישב

לעיין בעצמו בפ' התרגום, ולמה מעתיק רש"י כאן גם לשון התרגום? (ב) פ' ההמשך "מאלמים אלומים" (כתרגומו מאסרין אסרין), ופ' התיבה "אלומים" (עמרין כו') — הי' צ"ל כ"א בדיבור בפ"ע?

(ג) כמדובר כמה פעמים, מביא רש"י ב' ראיות במקום שראי' אחת לבד אינה מספקת. ובנדוד, לכאורה די' הראי' מהכתוב (נרשא אלומותיו), ובפרט שראי' הב' אינה מל' התנ"ך, אלא מלשון המשנה?

(ד) בהראי' מהכתוב מעתיק רש"י גם התיבה "נושא" (אלומותיו), דלכ"א אורה אינה מוסיפה כלום בהראי'?

(ה) על דרך זה בהראי' מהמשנה, מעתיק גם התיבות "והאלומות" נוטל ומכריז, דלכאורה הול"ל רק "והאלומות" (בב"מ ז') "ודברי רש"י הרי מדויקים הם בחסר ויתיר?

ב. והביאור בזה:

כוונתו של רש"י אינה רק לבאר

א. עה"פ' "והנה אנחנו מאלמים אלומים בתוך השדה" פרש"י "מאלמים אלומים — כתרגומו מאסרין אסרין, עמרין. וכן: נושא אלומותיו וכמוהו בלשון משנה: והאלומות נוטל ומכריז".

והנה בפשטות נראית כוונתו של רש"י: התיבות "מאלמים אלומים" לא למדם התלמיד עדיין, ולכן מביא רש"י מהתרגום, שפירושן "מאסרין אסרין" (— קושרים קשרים). ואח"כ מוסיף רש"י ומפרש ש"אלומים" פירושו "עמרין" (כדמוכח מהראיות ש' מביא) — והיינו ש"מאלמים אלומים" שבפסוק משמעותו, קושרים (קשרים של שבילים) — עמרין.

וצריך להבין:

(א) דרכו של רש"י ברוב המקומות לכתוב רק "כתרגומו" מבלי להעתיק לשון התרגום, וסומך על הלומד

(1) פרשנו לו, ז.

(2) תהלים קכו, ו.

(3) ב"מ כב, ב. תוספתא ב"מ פ"ב ה"ב. ומוה שרש"י כותב על תוספתא "בלשון משנה" נראה שבפירושו עה"ת גם (ענין ה' כתוב ב' תוספתא נקרא "בלשון) משנה" ושר' לל בזה רק (ל' ה) גמרא. וראה לקמן בפנים סס"ד מה שדייק רש"י לכתוב בלשון משנה (וראה גם משכיל לדוד כאן).

ובכ"ז דוחק לומר דקרי לתוספתא משנה. וי"ל הדיוק כאן — כפשוטו — לשון המשנה, וגם התוספתא (וברייתא) נכתבה בל' המשנה, משא"כ הגמרא או תורה.

(4) ראה פרש"י וירא כב, יד. תולדות כה, כט, ועוד.

(4*) ראה גם לעיל ע' 74 ס"ג.

(5) ע"ד בראשית (א, ב) ועוד. אבל ראה ויצא ל, ת. ועוד.

(6) ואין לומר שהוא רק כדי להודיע מאיזה פסוק הוא הראי' כי לפי"ז (לא הו"ל להעתיק תיבה נוספת מהכתוב שאינה שייכת לכאן כ"א) הול"ל "בתהלים אלומותיו" (שהרי תיבה זו ישנה בתהלים רק פעם א') — ע"ד בפרש"י לך (יד, ז) "ביהושפט". ויחי (מט, ו) "בדברי הימים". ועוד.

(7) באם כוונתו להדגיש שראייתו היא מכאן ולא ממשנה אחרת.

מכוון הוא יי ומתאים להמאורע כפי שאירע אח"כ יי בפועל — כי קשרו עמרין דוקא:

להלן (בפ' מקץ יי) מסופר שקיום החלום בפועל, בא עי"ז שהי' רעב בארץ כנען ואחי יוסף ירדו למצרים לשבור בר, ובהיות יוסף השליט הי' משביר בר (מהעמרין דמצרים), הש" תחוו לו אחיו וקנו התבואה ממנו יי,

מכוונים גם הפרטים ובמיוחד — בחלום בן זקונים ידעקב, ושיעקב ממתין ומצפה לה' חלום. (וראה ג"כ בתו"ת פרשתנו לו, ט). וגם בחלומי ה' של יוסף י"ל, שמוכן בפשטות (ועד שאין רש"י צריך לפרשו) שלרמו על יעקב והשבטים — אנשים הכי חשובים, צריך שהי' החלום בדברים הכי חשובים בעולם — השמש וכו'.

ועד"ו בנוגע לחלום שר המשקים והיא כפורחת גו' — להדגיש שהאחריות עליו מד תחלה ועד סוף; בחלומות פרעה, שא' מה' חלומות הי' בשבבים לרמוז על הרעב — חסרון התבואה, (ומזה מוכרח הפתרון — ראה כלי יקר (שם)).

וכן החלום השני — כפתורנו של יוסף שהטעם על ב' החלומות הוא) בכדי לרמוז עיי' "השנות החלום גו' כי נכון הדבר גו' וממהר האלקים גו'" (מקץ מא, לב), שלכן הוכרח א' להיות בתוכן אחר מהשני — ראה לבוש האורה שם. הרי מובן למה הי' בפרות, כי בהם חורשים השדות (מדרש הגדול) ומולידות (כרע שבשבילים).

(11) ואף "שאין חלום בלא דברים בט' לים" כמו שפירש רש"י בפרשתנו (לו, י. מברכות נה, א), הרי פירוש "בטלים" כאן — שלא נתקיים, ולא שאין מכחן.

(12) ואף שהתלמיד לא למד עדיין פתרון החלום — הרי בעת לימודו החלום יודע שיש פתרון שצ"ל מתאים לחלום. ודרכו של רש"י (ראה רש"י מקץ מא, ב, ס"מן הוא כו') לפרש בחלום התאמתו עם פת' רוננו. ויתירה מזו בנדודי, שזה שייך לפי' התיבה (אלומים) כאן.

(13) מקץ מא, נז, מב, ו.

(14) ראה רמב"ן, חזקוני, סור הארוך ועוד. וראה גם באר מים חיים על פרש"י.

ש"מאלמים אלומים" פי' קושרים קש' רים (סתם), אלא (ובעיקר) — ש"אלור מים" היינו "עמרין".

והביאור: חלומי של יוסף הי' ע"ד שנאמר בחלום פרעה * "את אשר הי' אלקים עושה — הגיד" דברי עתידות ונבואה אמתית — שאחיו עתידים להשתחוות לו כשם שהשתחוה אלומי תיהם לאלומתו. שלכן כשיוסף סיפר חלומי תיכף אמרו לו אחיו: "המלך תמלך עלינו גו'". הרי שזהו תוכן החלום ולכן גם "אביו שמר את הדבר ממתין ומצפה מתי יבוא".

ועפ"ז מובן שגם הפרטים שבחלומי הם מכוונים ומורים על פרטי המאורע עליו מודיע החלום.

ולכן מבאר רש"י ד"אלומים" פי' "עמ" רין", היינו דגם זה שהיו "אלומים" ¹⁰

(8) מקץ מא, כה.

(9) וישב לו, יא.

(10) ואף שמוכרח שהדוגמא תהי' באיזה דבר, וא"כ אינו מוכרח בפשטו של מקרא * שהי' על הפרט טעם. וכמו בחלומי ה' של יוסף (בפרשתנו) שאין רש"י מפרש למה הי' החלום בשמש וכו' (אף שישנו טעם לזה — ראה ב"ר (פד, יא) ששמי שמש); וכן בחלומותיו של שר המשקים: והיא כפורחת גו'. ועוד; של פרעה (בתחלה פי' מקץ) לא כתב רש"י טעם על זה שהחלום הי' דוקא בפרות ובתבואה.

— מ"מ מובן שיומחק יותר לומר ש'

(*) ולהעיר ממשיכ הגאון הרגזובי דב' הדעות בהפתקין דהבכורים והזקנים (ירוש' סנה' ס"א) פליגי באם דבר הכרחי הוא ג"כ בגדר השגחה. ובכלל ד(בעניני תורה וכיו"ב) גם הפרטים חשיבותם בפ"ע אף שמוכרחים הם (ודלא כהשיטה במו"נ ח"א פני"ב וצפ"נ לשם). ונפק"ח גם בעיני הלכה וגם להיפך: הולכה דלפעמים בטלה (זבחים יג, א) אם הי' עבודה. ועוד. (ראה צפ"ע נתרומות מ, א. מהד"ת נא, ב. מפע"פ פ"ז).

זה — הרי יש מקום לטעות... כנ"ל, שהפירוש ד"מאלמים אלומים" הוא (לא קשרים אלא) "כריכין" — מל' כריכה, ואז קשה לפרש שהמדובר הוא ב"עמרין" — ומכיון שבפשוטו ש"מ לדעת רש"י מוכרח לפרש "אלומים" — "עמרין" (שדוקא אז יתאים פרט זה המדובר בהחלום לפרטי המאורעות כפי שהיו בפועל), לכן מדייק ומקדים לפרש התיבות "מאלמים אלומים" כפי' הת"א "מאסרין אסרין" דוקא.

— ולאידך, מכיון שמה שמכריח את רש"י לפרש תיבות אלו כהתרגום אונקלוס דוקא הוא ד"אלומים" היינו "עמרין", לכן באו ב' ענינים אלה בדיובור אחד.

ד. אמנם עדין צריך ביאור:

מפי' התרגום "מאסרין אסרין" מובן ש"אלומים" פירושה (ע"ד פי' מאלמים) קשרים, וכן הוא גם בפשטות, שהרי ב' התיבות "מאלמים" ו"אלומים" שתיהן הן משרש אחד¹⁵ — ולפי' פירוש (מאלמים) "אלומים" הוא — "קושרים" קשרים" סתם. והגם שבאם נפרש שהקשרים היו של "עמרין" — יהי' החלום מכוון בכל פרטיו, אין נרמז זה, לכאורה, ב"אלומים".

שם. וידועה השקו"ט הראה רש"י ת"י שעל התורה.

19. אבל באמת אין הפי' (בירוש') כן, וכדמכח ברש"י ב"מ (שם). וכן לפי ה' גירסא שלפנינו מפריכין פירוכין "הוא ענין קשירה" (פי' יונתן).

וראה אוה"ת בראשית (ח"ה ע' תתקא) דפריכין מל' קצירה, ולפי' מוכרת דקאי על תבואה. אבל לפי' אין הכרח דקאי על עמרין כי יש לפרש "מאלמים אלומים" קוצרין שבלים. ראה משכיל לדוד כאן.

20. וראה ראב"ע כאן: מאלמים מנו' רת אלומים.

ולכן מכוונים דברי החלום שרמזו על השתחוואת אחי יוסף אליו בענין ד"אלומים" — שבלים, שאלומת (תבר) את יוסף "קמה וגם נצבה" ואלומות אחיו השתחוו לאלומתו¹⁶.

ג. עפי"ז יתבאר מה שרש"י מקדים לפרש התיבות "מאלמים אלומים" — כתרגומו (ומעתיק פירוש התרגום) מאסרין אסרין.

"מאלמים אלומים" תרגם בתרגום ירושלמי "מכריכין כריכין"¹⁷, שזה סובל ב' פירושים: א) קשירה י"ב ב) כריכה י"ב.

והנה לפרש"י שהקשרים ("כריכין") היו של שבלים, מובן שפי' מאלמים היינו קושרים, שהרי בשבלים לא שייך כ"כ כריכה כ"א קשירה שלא יתפזרו ברוח וכדומה.

ולכן מעתיק רש"י גם לשון התרגום (אונקלוס) "מאסרין אסרין" להדגיש ש"מאלמים אלומים" הפירוש קושרים קשרים אשר לכן אפ"ל משמעותן — קושרים קשרים של "עמרין" — אבל אם ה' כותב "כתרגומו" (סתם) ותו לא — שגם תרגום ירושלמי י"ב בכלל

15. ולפי פי' זה (גם) יומתק ה"מאל-מים אלומים גוי' בתוך השדה" כי מה ש' קושרים (סתם) בשדה זהו שבלים ועושים מהם עמרין.

16. כ"ה גרסת רש"י ב"מ (כא, א) ד"ה כריכות. וכ"ה בערוך ערך כרך. וראה תו"ש פרשתנו אות סח. אבל לפנינו ה' גירסא מפריכין פירוכין — ולפי' אין לטעות בכונתו. ראה לקמן הערה 19.

17. וכפי' רש"י ב"מ (שם). וראה בע' רון שם.

18. ובדוגמת (פסחים קטו, א): ניכרך . . מצה ומרור . . שה' כורכן כו'. וראה בערוך שם.

19. שבגדודי הביאו רש"י בפי' לבי"מ

ולכן מביא רש"י דוגמאות ש"אלו" מים" פי' עמרין.²¹

ולכן כשמביא רש"י הכתוב ד"אלומותיו" לראי' דאלומים קאי על שבליט, מעתיק גם התיבה "נושא (אלומותיו)", שמזה מוכח שאלומה קאי על שבליט, שהרי אין לומר "נושא קשרים".

ואין רש"י מסתפק בדוגמא זו, כי יש לדחוק ולפרש שם, ש"אלומות" הם קשרים סתם, והכוונה (גם) על שקים קשורים שמכילים הזרעונים לאחר הדישה, ולא שאלומות היינו עומרין דשבליט.²²

21 וכה"ל לפי' התרגום — וראה בתרגום רות ב, ז שתרגם "ואספתי בעמרים" ואכניש שובלין באלומיא, ושם ב, טו על "בין ה' עמרים — ביני אלומיא". והסעם שתרגם כאן אלומים "אסרין" — סתם ולא אלומיא וגם לא עמרין — ע"ד ת"א תצא כד, יט) י"ל כי תיבת אלומים תיבה רגילה היא בכתוב שידוע פירושה (להתרגום) שהיא עמרין.

[ואף שכתוב כאן אלומים — בל' זכר, משא"כ "אלומותיו" שבתהלים שכתוב בל' נקבה, מ"מ הרי בפסוק זה עצמו כתוב אלומתי — בל' נקבה, ומזה מוכח שהיא אותה התיבה שבתהלים — וראה גם ראב"ע כאן. (וע"ד המבואר לעיל בפרש"י (וישלח לב, ט) שישנן תיבות (שאותה תיבה עצמה) משמשת לשון זכר ולשון נקבה)]

ופי' התיבה "מאלמים" למדנו ממנה (כב' ראב"ע שבהערה הקודמת), כי מאלמים מגז' רת אלומים היא, ומזה ידענו פירושה דקאי על עשיית האלומות — קשירת שבליט — (ובל' התרגום) "מאסרין", ולכן תירגם גם תיבת "אלומים" (בהמשך ל"מאסרין") "אסרין".

22 ראה גם משכיל לרוד כאן. אבל מש"ש: דהוצרך רש"י להביא גם לשון ה' משנה דאל"כ "דלמא מאלמים אלומים ר"ל קוצרין שבליט" דוחק הוא שהרי כבר הק' זים רש"י והכריח פי' מאלמים כתרגומו.

ולכן מוסיף רש"י עוד דוגמא מלשון המשנה: "והאלומות נוטל ומכריז" — דמפני כובדן נשארות במקומן ואינן מתגלגלות ממקום למקום, ומכיון ד"מקום הוי סימן לכן הדין דנוטל ומכריז". ומלשון זה הוכחה שהאלו"מות היינו עומרין שבליט שהם דבר כבד שאינו מתגלגל.²³ ומכיון שתיבה זו היא לשון המשנה (וכדיק לשון רש"י) — הלכות פסוקות — בודאי שבלימוד ההלכות מדייק התנא ללמד בסגנון ברור (שהרי בתושבע"פ — ההלכה מפורשת וברורה יותר מב"תושב"כ), הרי מובן שכשאומר "אלו"מותיו" ה"ז תיבה שתוכנה ברור (לה"לומד ההלכה).²⁴ וע"ד הרגיל, קשר שהוא כבד, הוא אלומה של שבליט.²⁵

אלא שאין רש"י מסתפק בראי' זו, כי י"ל ד"לשון תורה לעצמה ולשון

23 כ"ה לפי האוקימתא דרבא (ב"מ כב, ב) שכן הלכתא. אבל גם לפי האור' קימתא דרבה דמירי ביש בו סימן והסעם "כיון דגביהו לא מדרסא" (שם כג, א) ג"כ מוכח כפנים.

24 משא"כ בשקים קשורים שכו"כ סימנים ישנם: אופן הקשירה, צורת השקים וכו'.

25 ועפ"ז יובן ג"כ מה שרש"י הביא הראי' מתוספתא דסדר גזיקין (ב"מ) ולא מתוספתא הקודמת לה, מסדר זרעים (מע"ס רות פ"ב מ"ח): והאלומות וכו' אסורות משום גזל (ראה שבת לא, ב: והי' אמונת עתיק גז' אמונת זרעים, ישועות גזיקין).

ועוד י"ל הסעם — כי מקור הדין שאי' במס' מעשרות הוא הדין שבתוספתא דב"מ, כי הסעם דאסורות משום גזל (הדין דמס' מעשרות) הוא מכיון דבאלומות הוי מקום סימן ומחוייב להכריז (הדין דמס' ב"מ).

25 ובפרט שהרי ממש' בפרשתינו "מאל"מים אלומים בתוך השדה" מוכח שהוא זכר שקושרים בשדה. וע"ד הרגיל קושרים שם שבליט כדלעיל הערה 15.

הניצוצות המפוזרים אצלו, ולהעלותם שיתאחדו "באחדות הוי" — והוא ע"י עבודתו בתומ"צ³⁰.

על האדם לצאת (ממקום מושבו) לתוך השדה ולהתעסק³¹ שם בהעבודה ד"מאלמים אלומים" — לקבץ הניצוצות המפוזרים בעולם.

וזהו העבודה בהתעסקות עם הזולת: לצאת מד' אמותיו אל אלו הנמצאים (עדיין) ב"חוצה" להחזירם בתשובה³² לקרבם לעבודת ה' ולתורתו ואל ה' מאור שבה³³ זוהי פנימיות התורה³⁴ — אילנא דחי"י³⁵.

[חצת שהנהיגו רבותינו נשיאינו לשלוח שלוחים למקומות שונים (גם רחוקים³⁶) בעולם, לקבץ הניצוצות

חכמים לעצמן³⁷, ולכן צריך להראי' מ"נושא אלומותיו", ואדרבה, משם הוא עיקר הראי', ולכן מביאה ראשונה.

ה. מיינה של תורה שבפרש"י:

מבואר בתו"א בפרשתנו³⁸ שהעבודה ד"מאלמים אלומים" ברוחניות היא בירור "הניצוצין שנפלו בבחי' פירוד בשבה"כ והיו מעלי' אותן. . להתכלל במל' דאצי' ועי"ז היו מתחברים שם יחד והיו לאחדים שהרי נכללו באחדות ה' . . וזהו מאלמים אלומים עד"מ כמו שקושרין העמרים שמקבצים כמה שבלים רבים מאד ומחברים אותן וקושרין אותן באגודה אחת כו" ³⁹.

וענין זה של בירור הניצוצות ול- העלותם בבחי' אחדות ה' הוא גם בבחי' הנשמות — כמבואר בתו"א⁴⁰.

והנה ענין "מאלמים אלומים" כ- פשוטו נעשה בשדה, וצריכים לזה התעסקות מיוחדת לצאת אל השדה מקום השבלים המפוזרות ולהתעסק בקשירתן.

ומכאן הוראה בעבודת הבירורים: נוסף על עבודת האדם לקבץ כל

(30) ראה הערה 28, וראה לקו"ת שלח (לו, ב): עיקר התו"מ הוא כו' בחי' בירורים לברר הסוב מן הרע שע"י השבירה כו' נפלו רפי"ח ניצוצין כו' והן צריכים עלי' כו'.

(31) ראה סד"ה לולב וערבה תרס"ו.
(32) וראה תו"א מו, א: הנה בירורי ותשובה הכל ענין א' שהי' יורד ממקום גבוה וצריך לעלות לשם כו'. וראה ג"כ תו"ח סו, ג: "שנתקשרו ונתייחדו כל הרי' בוי דנשיי כו' והיינו ע"י התשובה האמיתית במס"ג".

(33) איכ"ר בתחלתו. ירושלמי חגיגה פ"א סה"ז, ובקרבן העדה שם.

(34) וראה לקוטי לוי יצחק הערות לו' הר ח"ב פ' תשא ע' קנ: שבאיהו דבר יכולים לברר ולאסוף את הניצוצין הוא ע"י תורה דוקא כו' בכח הרוי תורה.

(35) זח"ג קכז, ב. וראה אגה"ק סכ"ו.
(36) אבל הם שם רק בריחוק מקום גשמי, כי ברוחניות קשורים הם לשרשם ומקורם — המשלח. וראה לעיל ע' 107 ואילך שגם בעת עסקו בה"חוצה" יוקבע בלבו שכ"ז הוא מילוי כחנתו של המשלח, ובמילא הוא וכל עניניו — גם לבושי — קשורים להמשלתו.

(26) חולין קלו, ב. ע"ז נה, ב.
(27) כת. א. אוה"ת בראשית כרך ו תתרפג, א.
(28) בתו"א (שם כו, ד), ובאוה"ת (שם): "וואת תורת האדם לברר בירורין ולהעלותן מבחי' הפירוד כו' ע"י עבודתן ותורתן הם עושים (בעשי', דשם הוא עיקר הפירוד והי' ריבוי עושים) שם ג"כ אחד שהם מעלים הניצוצים שנפלו שם בשבה"כ שיתעלו ב" אחדות ה"י. וראה ג"כ תו"ח פרשתנו סו, א ואילך.

(29) כו, ג. וראה בארוכה תורת חיים שם. ואף שבתו"א שם ע"ד: הסי' נשמות הם שכבר נתקנו ונתבררו כו' — ראה בארוכה בביתאור הצ"ע על פ' ח"ש מאדמו"ר הזקן ס"ב (נדפס בהוספות לתו"א טז[קמ], ד).

ולאחרי כ"ז מסיים בהפסוק „והנה תסובינה אלומותיכם ותשתחווין לאלור מתי" — שלימות העבודה בפעולתו על הזולת הוא כאשר יפעול להביאו לאלומתו של יוסף הצדיק הוא השליט בכל ארמ"צ — נשיא הדור, לפעול שיהי בו ההשתחוויה והביטול לה-נשיא.

ו. דובר כמ"פ, שיום השבת שייך לימי השבוע שלפניו (— שהרי „מי שטרח בע"ש יאכל בשבת"), וכן לימי השבוע שלאחרי (שבת מיני מתברכין כולא יומין); שיום השבת מקשר ומאחד ימי השבוע שלפניו עם ימי השבוע שלאחרי.

והנה, בכר"כ שנים חלה פ' וישב בהשבת שבין יום הגאולה דיי"ט כסלו וימי חנוכה (כקביעות שנה זו). וע"פ הידוע, שפרשיות השבוע שייכים לה-זמן שבו קורין אותן, מובן שה-הוראה הנ"ל שבפרשתנו שייכת לחג הגאולה דיי"ט כסלו, ולימי החנוכה ;

הלומד מן הצדיק עושה פרי כי פרה ורבה, משא"כ הלומד מן הרשע" (צפנת פענח (לבעל התולדות י"י) סח, א).

42) ראה בתו"א כה, ב : „מדריגת הבר רור דיוסף הוא למעלה מעלה מהביטול של השבטים כו' שמעלין מן. . . ועדיין לא נהפך לאלקות ממש עד שיוסף ממשיך מיד. . . וזהו תסובינה אלומותיכם ותשתחווין לא-לומתי בבחי' ביטול ממש. . . שע"י המ"ד דיוסף שמבררם כו' שיכללו בביטול אמי-תי דמ"ה וזהו ותשתחווין כו", וראה ג"כ בארובה לקו"ש ח"ג ע' 808 ואילך.

43) ע"ז ג, א.

44) זח"ב סג, ב, פה, א.

45) ראה של"ה חלק תושב"כ ר"פ וישב, אוה"ת ר"פ נציבם, ועוד.

46) ולהעיר אשר יום הראשון דחנוכה [אשר „עיקר הגם ביום א', והוא כולל ו' ימים" — ש"א ד"ה בכ"ה בכסלו פמ"ב]

המפורים שם, ולהפיץ ולגלות שם את מעיינות החסידות"]

ומפרש רש"י „מאלמים אלומים — כתרומתו מאסרין אסרין". ומלמדנו, שהעבודה בביטול והעלאת הניצוצות צריכה להיות באופן של „מאסרין אסרין" להעלות שיהיו מקושרים ל-מקורן (לא רק באופן של כריכה, כ"א) בקשר של קיימא" — היינו שפעולתו על הזולת תהי' שיהי' מקושר, שית-קשר לעבודת ה' בחזק באופן שה„רוח שטות" וכל הרוחות המנשבות בעולם לא ינתקו אותו (ח"ו) מדרך התורה.

והעצה היעוצה לזה, מפרש רש"י בהמשך דבריו „(מאסרין אסרין) עמ"רין": שבכדי לפעול שה„אלומים" ש-„מאלמים" יהיו באופן של קיימא, דרוש שיהי' הקשר של שבליט „(עמרין)" דוקא, שביכולתם (ע"י וריעה) להצמיח פירות ופירי פירות. היינו שישתדל עם זולתו באופן שיהי' טופח ע"מ להטפח" — שהוא עצמו יפעול על סביבתו לקרבם לעבודת ה', ואז יהי' בטוח שעבודתו תהי' לה קיום.

37) וראה ג"כ בארובה לעיל שם סי"א.
38) וראה לקוטי לוי"צ שם ע' קמט, שפי' מאלמים אלומים. . . שהיו קושרין קשרים כי פירוש אלם הוא קשר בחזק. . . שאלם הוא מל' חזק.

39) וכ"ה בעבודת עצמו, ראה לקולו"צ שם (ע' קנ) : „וצריך לקשור את הרזי תורה שלא יסורו לעולם, שאז כמו"כ מה שבכוחם קושר את הניצוצין הוא ג"כ קשר של קיימא שלא יפלו ויתפורו. . . משא"כ אם התורה תשתכח ממנו ח"ו כו'".

40) ראה לקו"ש חלק ז' ע' 241.

41) וכ"ה בעבודת עצמו, שלימוד ה-תורה שלו צ"ל באופן של „עושה פרי" — כענין מבין דבר מתוך דבר) וכפ"י ה-בעש"ט במשנה דאבות פ"ו מ"ג „שלא למד מאחינופל אלא שני דברים בלבד כו' כי

ועד"ז הוא בנדו"ד, אשר ההוראה הנ"ל ד"מאלמים אלומים" — ההשתדלות לקבץ הניצוצות המפוזרים בה"חוצה" של כאו"א. ובפרט ההשתדלות עם ה"חוצה" כפשוטו, להחזירם בתשובה — היא נקודה המשותפת ב"ט כסלו וימי חנוכה.

והביאור: מהענינים העיקריים יי שבהם התעסק אדה"ז בהשתדלות מיר חדת, הי' עשיית בעלי תשובה, וכ" ידוע יי מה שאמר לבנו אדהאמ"צ (בקשר לחלומי) שבשמעו ממורו הה"מ ממעזריטש המשל ע"ד צדיקים ובעלי תשובה יי, נחקק אצלו שצריך לקרב כאו"א מ"שראל; וה' שנים נסע ממקום למקום (בגלוי ובסתר) לעורר ולקרב בנ"י לתומ"צ וכו'.

והנה לאחר הגאולה די"ט כסלו הותחלה יי העבודה ד"פוצו מעינותיך חוצה" — לפעול בהחוצה באופן של "פוצו מעינותיך" — בהתרחבות והתפשטות גדולה; ומה מובן שהוראה הנ"ל ד"מאלמים אלומים בתוך השדה ("חוצה") ה"ה ביתר שאת ויתר עז לאחר הגאולה די"ט כסלו.

חל בשבעת הימים דיט"כ*. וראה ג"כ לקו"ד ח"א ע' כא.
 (47) ראה לקו"ד ח"ד סוף ע' תשנה ואילך.
 (48) לקו"ד שם ע' 1512.
 (49) אור תורה להה"מ (הוצאת קה"ת) ע' קי, א.
 (50) תורת שלום ס"ע 112 ואילך.

(*) שייכות המספרים דיט"כ — מור בנת עפ"מ ש"כ בתו"א בראשית (ו, רע"ד), ולקו"ת נצבים (מז, טע"ב) והגהות הצ"צ לשם.

וע"י עבודה זו ד"מאלמים אלומים" — קיבוץ הניצוצות הנמצאים בה"חוצה" ע"י קירוב לבן של ישראל לאביהם שבשמים, הרי כש"ישראל עושין תשובה (מיד הן) נגאלין יי, בגאולה האמתית והשלמה ע"י משיח צדקנו, בקרוב ממש.

(משיחות ש"פ וישוב)

ונר ה' דחנוכה, תש"ל)

(51) וראה תו"א (מקץ מא, א) ד"ה כי אתה נרי, שזהו ג"כ ענין ד"וה' יג' חשכ"י — החושך דדורותינו עקבתא דמשיחא, וב"ביאור על ד"ה הנ"ל (שם מא, ג): וה' יג' גוי נמשך משם ה' כו' (וההמשכה) ממקום עליון כו' (היא) ע"י צדקה. — והרי עבודה דהשתדלות עם הוולת הו"ע צדקה רוחניות.

(52) ראה בארוכה ד"ה גר חנוכה תרמ"ג (בתחלתו) א"תש"ד. ולהעיר גם מאוה"ת ר"פ מקץ [בפ"י מרז"ל שבת (כא, ב) ע"ד שתכלה רגל מן השוק]: להעלות בחי' רגל השמאלי שמתלבש בקץ דשמאלא. וראה ג"כ לקו"ש ח"ה ע' 223 ואילך.

(53) סנהדרין צו, ב. רמב"ם הל' תשרי בה פ"ז ה"ה. אגה"ת פ"א.

ו י ש ב ב

וסתירות מפסוקים אחרים שטרם למד דם התלמיד.

ומעתה, בנדוד, הואיל ובפסוק זה עצמו אין שום ענין הקשה לתלמיד, אלא שאפשר להקשות עליו מפסוק שהתלמיד עתיד ללמדו (בשופטים) — א"כ מהו טעמו של רש"י בזה ש- מיישב את הסתירה בפרשה זו, בעוד שמקומו של יישוב זה הוא לכאורה בשופטים (לאחר שהתלמיד למד את ב' הכתובים ויודע להשוותם)?

(ג) למה לו לרש"י להאריך בלשונו (שהיא בתכלית הדיוק לכל פרטי, כידוע) ולומר "ובשמשון הוא אומר"? דלכאורה, אי"ז אלא שפת יתר: מאחר שרש"י בעצמו מביא לשון הכתוב "וירד שמשון וגו'", ובוזה הרי ידוע לנו במי (ואיפה) נאמר לשון "ירדה זו", ה' מספיק לשון קצרה, כמו: "וכתיב וירד שמשון" וכי"ב?

ב. והנה על קושיא זו (שלושונות הכתובים בשייכות לתמנה סתרי א-

א. בפירושו על הפסוק "וירד לג' תמר וגו'": "מעתיק רש"י התיבות "עולה תמנה" ומפרש: "ובשמשון הוא אומר: וירד שמשון וגו' תמנה בשפוע ההר היתה יושבת עולין לה מכאן ויורדין לה מכאן". וצריך להבין:

(א) הלא סתירה זו מ"וירד שמשון וכו'" (שרש"י מיישבה בפירושו) מת- עוררת וישנה כבר על ל' הפסוק שלפני זה — שגם שם נאמר "ויעל וגו' תמנה" — וא"כ ה' לו לרש"י להקדים את פירושו זה על הפסוק ההוא?

(ב) מכיון שדרכו של רש"י לפרש לפי "פשוטו של מקרא" — ובאופן ש- יתאים ל"בן חמש למקרא", הרי מובן שכוונתו של רש"י לבאר רק את ה- ענינים שהתלמיד, בלמדו פסוק זה, יתקשה בהם; אבל אין דרכו ליישב בפסוק הנלמד (שפירושו כשלעצמו אתי שפיר, אלא שיש בו) קושיות

(1) פרשתנו לח, יג.

(2) שופטים יד, א.

(3) ראה פרש"י שם ש"ויעל" קאי על "תמנה" משא"כ לפי פ' ראב"ע וכו'.

(4) בש"ח כתב שבפסוק ראשון היינו מפרשים ד"ויעל" קאי ע"מ ש"על גווי צאנו" (ואף שרש"י כתב דקאי על "תמנה" כדלעיל הערה 2, ג' כוונתו, דלתרץ הקושיא מ"ש בשמשון היינו מפרשים בא"א).

אבל מובן שזהו דלא כפי הפשוט (שלכן כתב רש"י אליבא דאמת ד"ויעל" קאי על "תמנה"), וא"כ פשוט שאם ה' רש"י מקשה שם מהנאמר בשמשון ה' מתרץ דבשפוע ההר היתה יושבת כמו שפירש כאן.

(5) ראה לקו"ש ח"ה בתחלתו בארוכה.

(6) ובפרט שבגמרא (ראה להלן ס"ב) ליחא לחיבות אלו*.

(7) משא"כ להלן בפרש"י (לח, כו) מובן מ"ש "וברבקה הוא אומר וימלאו ימי ללדת" ששם לא נזכר בפסוק שרש"י מעתיקו במי מדבר.

(*) ומה שהתירוצ בגמרא מתחיל בלי ירידה (דאיתי מהאי גיטא ירידה ודאיתי מהאי גיטא עלי"י) משא"כ רש"י בתירוצו מתחיל בלי עלי"י (עולין לה מכאן ויורדין לה מכאן), הוא לפי שבגמרא קאי בשמשון (ירידה) ומקשה מהנאמר במק"א (ביהודה — עלי"י) ובפירוש"י — איפכא.